



บทที่ ๒

## เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้า เอกสาร และรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยจะ เสนอใน เรื่อง  
ต่อไปนี้

๑. หลักสูตร และการนำหลักสูตร ไปใช้
๒. ปัญหาการนำหลักสูตร ไปใช้
๓. หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
๔. ปัญหาการจัดการ และการใช้หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
๕. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

### ๑. หลักสูตร และการนำหลักสูตร ไปใช้

หลักสูตรมีความสำคัญมากต่อการจัดการศึกษาแบบเป็นระบบ ประเทศใดก็ตาม จะประสบความสำเร็จในด้านการจัดการศึกษาได้ยาก หากไม่มีหลักสูตร เป็นโครงการหรือ แนวทางในการกำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษาในประเทศนั้น ๆ วิจัย วงษ์ใหญ่ (๒๕๒๑:๒๑) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทั้งหลาย ที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และพัฒนาตนเองไปในทางที่โรงเรียนปรารถนา หลักสูตรที่ดีควรจะเป็นหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการ และความสนใจของผู้เรียนอันสอดคล้องกับความต้องการของชีวิต

กมล สุภประเสริฐ (๒๕๒๑) กล่าวว่า หลักสูตร มิได้หมายความว่าแค่เพียง หนังสือหลักสูตร ของกระทรวงศึกษาธิการ เท่านั้น แต่ยังหมายถึงกิจกรรมและประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดให้กับ เด็ก ซึ่งรวม ถึงการสอนของครูที่มีต่อ เด็กนักเรียนด้วย

สุนน อมรวิวัฒน์ (ม.ป.ป.) กล่าวว่า หลักสูตร คือแนวกำหนดประสบการณ์ ทั้งหมดที่มีมุ่งหมายให้นักเรียนได้รับการศึกษาทั้งในแง่วิชาการและพัฒนาหุ้ก้านครอบคลุมถึง การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน และวิธีการอบรมเด็กในชั้นเรียน . . . หลักสูตร มีฐานะ เป็นมาตรฐาน และเป็นพื้นฐานอย่างหนึ่งในการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กเรียน ครู จึงสามารถเสริมแต่งให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียนและท้องถิ่นได้

สุมิตร คุณานุกร (๒๕๑๘:๑) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึงโครงการให้การศึกษ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะสอดคล้องกับความมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้

จากความหมายของหลักสูตรจึงกล่าว อาจจะประมวลได้ว่า หลักสูตร หมายถึง เอกสารหลักสูตร ซึ่งได้แก่ หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ แผนการสอน คู่มือครู แบบเรียน แบบฝึกหัด ฯลฯ นอกจากนี้ ยังน่าจะรวมถึงกระบวนการสอนของครู และกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในและนอกห้องเรียนที่โรงเรียนจัดให้นักเรียน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

การนำหลักสูตรไปใช้จะสัมฤทธิ์ผลเพียงใดนั้น นอกจากการจัดหลักสูตรจะดีแล้ว สิ่งที่สำคัญยิ่งอีกประการหนึ่งก็คือ ความพร้อมและความเข้าใจของครู เพราะหากผู้ใช้หลักสูตรขาดความเข้าใจ และไม่พร้อมที่จะพัฒนาไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ แม้ว่าหลักสูตรจะดีเลิศเพียงใด ก็จะไม่ประสบผลสำเร็จ ผู้ที่หันหน้าที้นำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดผลคือผู้บริหาร และครู สุมิตร คุณานุกร (๒๕๑๘:๑๓๐-๑๓๒) ใ้ข้อนิยามว่า การนำเอาหลักสูตรไปใช้ รวมถึงกิจกรรม ๓ ประเภท คือ

๑. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน หลักสูตรระดับชาติจะกำหนดความมุ่งหมาย เนื้อหาวิชาที่จะสอน กิจกรรมประกอบการเรียนการสอนและการประเมินผลไว้อย่างกว้าง ๆ ครูยังไม่สามารถนำหลักสูตรไปสอนได้ ต้องตีความหมาย และกำหนดรายละเอียดของหลักสูตรซึ่งจะออกมาในรูปของวัสดุประกอบการหลักสูตรที่เรียกว่า ประมวลการสอน โครงการสอน หรือแผนการสอน เพื่อขยายความหลักสูตรให้กระจ่างมากขึ้น และเมื่อครูจะลงมือทำการสอนจริงอาจต้องทำขั้นที่กการสอน เพื่อให้เห็นแนวทางในการสอนชัดเจนนยิ่งขึ้น

๒. การจักษภาพแวดล้อมต่าง ๆ ภายในโรงเรียน หลักสูตรจะสัมฤทธิ์ผลได้ตามความมุ่งหมายนั้น จำเป็นต้องมีปัจจัยหลาย ๆ ด้านมาเสริม โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนควรมีความรู้ความเข้าใจแตกฉานในหลักสูตรทุกวิชา และทุกระดับชั้น เพื่อประสานการเรียนการสอนภายในโรงเรียนให้กลมกลืนกันอย่างสมคูลย์ และเอื้ออำนวยให้ครูและนักเรียนสามารถสอนและเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุด ผู้บริหารจะต้องสำรวจปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ของโรงเรียนว่า เหมาะสมกับการนำหลักสูตรไป

ปฏิบัติหรือไม่ ผู้บริหารจะต้องคำนึงถึงขนาดของห้องเรียนและจำนวนนักเรียน การกำหนดครูเข้าสอน การจัดหัวข้ออุปกรณต่าง ๆ ที่จะเอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน ทั้งนี้ รวมไปถึงความคล่องตัวในการบริหารงาน การเตรียม และจัดสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียน

๓. การสอน หัวใจของการนำหลักสูตรไปใช้คือ การสอน และบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดคือ ครู ครูควรเอาใจใส่ต่อการสอน สอนให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร เลือกวิธีสอนที่เหมาะสม สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่จะส่งผลถึงสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร

สุมิตร คุณานุกร (๒๕๒๐:๑๒๒) ได้เสนอแนะแนวปฏิบัติสำหรับครูในการใช้หลักสูตรไว้ว่า ครูควรตีความ ความมุ่งหมายของหลักสูตรแต่ละข้อ ควรมีหลักเกณฑ์ในการเตรียมการสอน และควรรู้ว่าจะให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลอะไร มีหลักการอะไรบ้างเกี่ยวกับเรื่องที่จะสอน มีทักษะอะไรบ้างที่ต้องการให้ผู้เรียนฝึก รวมทั้งควรรู้ว่า ผู้เรียนจะแสดงออกหรือมีทักษะหรือพฤติกรรมอย่างไร จึงจะเป็นการยืนยันว่า การสอนของครูบรรลุผลสำเร็จ

สังข์ อุทรานันท์ (๒๕๒๗:๒๗๔-๒๗๕) กล่าวว่า ครูผู้สอนเป็นผู้ใช้หลักสูตรโดยตรง มีส่วนที่จะช่วยสนับสนุนให้การใช้หลักสูตรภายในโรงเรียนมีประสิทธิภาพได้ดังนี้

๑. ทำการศึกษาหลักสูตร เพื่อสร้างความเข้าใจหลักสูตรที่ตนเองใช้อย่างชัดเจน
๒. ทำการปรับปรุงหลักสูตรที่ใช้อยู่ให้มีความเหมาะสมกับสภาพ และความต้องการของท้องถิ่น
๓. ทำการสอนให้ถูกต้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตรที่ใช้อยู่
๔. พยายามคิดค้นหาวิธีการที่เหมาะสม หรือวิธีการที่มีประสิทธิภาพสำหรับหลักสูตรที่ตนเองเป็นผู้ใช้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (๒๕๒๑:๑๔๕-๑๔๖) กล่าวถึงการนำหลักสูตรไปใช้ว่า ควรมีการวางโครงการ ๔ ขั้นตอน ดังนี้

๑. การเตรียมวางแผนงานเพื่อใช้หลักสูตรใหม่ ผู้บริหารจะต้องศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรในเรื่อง จุดมุ่งหมายที่แท้จริง ความสอดคล้องกับความต้องการ และความสนใจของผู้เรียนและชุมชน ความพร้อมของโรงเรียนต่อการเปลี่ยนแปลงของหลักสูตร การจัดหัวข้อ ประกอบหลักสูตร และแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ใ้มีผลการจัดสรรงบประมาณได้กระทำไว้อย่างชัดเจน

แน่นอน มีอยู่ในแผนนโยบายหรือไม่ อาคารสถานที่ที่จะต้องปรับใช้กับหลักสูตรมีเพียงพอแล้วหรือยัง การเตรียมบุคลากรจะกระทำโดยวิธีใด

๒. การเตรียมการจัดอบรมครูเพื่อใช้หลักสูตรใหม่ จะต้องพิจารณาวางโครงการฝึกอบรมให้ชัดเจนและมีขั้นตอน ควรจะกระทำในรูปแบบใด ระยะเวลาเพียงใด และวิทยากรที่จะช่วย เหลือ เกี่ยวกับการอบรม ใดแก่บุคคลใดบ้าง

๓. การจัดครู วิชาสอน แม้ว่าครูจะผ่านการฝึกอบรมการใช้หลักสูตรมาแล้วก็ตาม การจัดครู วิชาสอน เป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ เพราะครูแต่ละคนจะมีบทบาทอย่างมากต่อการ เรียนของ เด็ก ดังนั้น ครูจะต้องมองเห็นความสำคัญและก้าวให้ทันกับ เหตุการณ์และการ เปลี่ยนแปลง อยู่ เสมอ

๔. การจัดการ วิชาสอน สิ่งที่จะต้องคำนึงถึงคือความเหมาะสมในเรื่องต่อไปนี้ ระดับความยากง่ายของการ เรียนรู้ วัย ความสามารถของผู้เรียน การแบ่ง เวลาสำหรับ วิชาต่าง ๆ รวมถึงอัตรา เวลาเรียนในแต่ละภาคการศึกษา และรวมทั้งปีการศึกษา ตลอดจนชั่วโมงการสอนของครูด้วย

๕. การจับบริการวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียน อันได้แก่ การทำโครงการสอน แผนการสอน พจนานุกรมมือครู แบบเรียน และสื่อการเรียน การที่มีวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนมาบริการได้ ต้องอาศัยบุคคลหลายฝ่ายช่วย เหลือ ซึ่งก็จะต้องเริ่มตนจากการวิเคราะห์หลักสูตร การวางรูปแบบ การเลือกและการจัดหา ไม่ว่าจะซื้อ จัดทำเอง หรือรับแจกจากราชการก็ตาม ควรจะให้ มีข้อบกพร่องน้อยที่สุด สามารถแบ่ง เขาภาระของครูได้มากที่สุด และผู้เรียนได้รับผลประโยชน์มากที่สุด

๖. การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร เพื่อให้ประชาชนในชุมชนทราบว่า การใช้หลักสูตรใหม่นั้น ลูกหลานของ เขาหรือตัว เขาเองจะเกิดการ เปลี่ยนแปลงอย่างไร ในการ เรียนรู้ เจตคติ ค่านิยม และความสามารถในการแก้ปัญหา สิ่งที่จะต้องคำนึงถึงอย่างมากในการประชาสัมพันธ์คือ การสื่อความหมาย เพราะชุมชนนั้นประกอบด้วยบุคคลหลายระดับที่มีพื้นฐานต่างกัน และบางโรงเรียนจะขอความช่วยเหลือหรือความร่วมมือจากบุคคลในชุมชนนั้นในเรื่องใดบ้าง ควรชี้แจงให้ชัดเจน

๗. การจัดสภาพแวดล้อมและการ เลือกสรรโครงการกิจกรรม เสริมหลักสูตร ถ้าได้ เลือกสรรอย่างดีก็จะก่อประโยชน์อย่างมากต่อครูและผู้เรียน อันได้แก่ สภาพแวดล้อม



และกิจกรรมภายนอกห้องเรียน เช่น การไปศึกษานอกสถานที่ การบริการด้านวิชาการ แก่ครูอาจารย์ทำไต่หลายรูปแบบ เช่น การส่งครูไปศึกษาอบรมระยะสั้น ในเรื่องที่กำลัง ปฏิบัติอยู่ เพื่อเสริมความเข้าใจให้มีทัศนคติอันกว้างขึ้น การไปร่วมประชุมสัมมนา การ ไปศึกษาครูงานในโรงเรียนที่มีการพัฒนาหลักสูตรและการสอนในระดับเดียวกัน การเชิญ วิทยากรมาสาธิตการฝึกปฏิบัติ การบรรยายของแต่ละหัวข้อที่ครูต้องการ การส่งเสริม ครูที่มีความชำนาญ เฉพาะด้านให้มีโอกาสเผยแพร่ความรู้ซึ่งกันและกัน

๔. การจัดโครงการประเมินผลการใช้หลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร เป็นสิ่งสำคัญ และต้องทำเป็นขั้นตอน ถ้าจุดมุ่งหมายของหลักสูตรกำหนดไว้อย่างชัดเจน การประเมินผลเพื่อปรับปรุงก็จะทำได้ง่ายและตรงจุด ว่าการปรับปรุงควรจะเริ่มที่จุดใดบ้าง วิธีการที่จะทำนั้นจะหาอย่างไร และการประเมินผลหลักสูตรควรจะคำนึงถึงการประเมินผล ทั้งในระยะสั้น และระยะยาวด้วย

## ๒. ปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้

ปัจจุบันการนำหลักสูตรไปใช้มีปัญหามาก คงจะเห็นได้จากการประเมินคุณภาพ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ปีการศึกษา ๒๕๒๗ นักเรียนมีระดับคะแนนเพียงร้อยละ ๔๐-๕๕ (แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ ๖ ๒๕๒๕:๘) อัตราการตกชั้นของนักเรียน ก็ยังอยู่ในเกณฑ์สูง (เรื่องเดียวกัน:๑๐) ทั้งนี้อาจเป็นปัญหาสืบเนื่องมาจากสภาพแวดล้อม ของท้องถิ่นที่ต่างกัน ซึ่งอาจจะเป็นด้านสภาพภูมิประเทศ ภาษา ฐานะความเป็นอยู่ ตลอดจนความพร้อมในด้านงบประมาณและการบริหารงานด้านต่าง ๆ

ปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ที่ปรากฏอยู่เสมอในอศคือ ครูไม่ได้สอนตามหลักสูตร แต่สอนโดยยึดแบบเรียนเป็นหลัก อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากขั้นตอนในการเตรียมการ เพื่อการใช้หลักสูตรยังไม่มีประสิทธิภาพพอ บุคคลากรที่เกี่ยวข้องไม่ได้รับการศึกษาและ ฝึกฝนอย่างถูกต้อง (สมิทร คุณานุการ ๒๕๑๘:๑๐๘) แม้ในปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการ ได้ปรับปรุงหลักสูตรประถมศึกษา และประกาศใช้ใน พ.ศ.๒๕๒๑ โดยนำปัญหาค้างกล่าว มาพิจารณา เพื่อ เป็นแนวทางในการสร้างหลักสูตรให้เอื้ออำนวยต่อการนำหลักสูตรไปใช้ มากที่สุด แต่ก็ยังคงประสบปัญหาในด้านต่าง ๆ ซึ่งพอจะประมวลได้ดังต่อไปนี้

ด้านการบริหารหลักสูตร พบว่า การบริหาร การวางแผน ระบบข้อมูลและ
 สารสนเทศ ตลอดจนการจัดสรรและการใช้ทรัพยากรของหน่วยงานทุกระดับ ยังไม่ส่งผล
 ต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียน จึงจะเห็นได้จากรายงานการวิจัย เรื่องการศึกษาความ
 สอดคล้องระหว่างหลักสูตรการฝึกหัดครูกับหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.๒๕๒๑ พบว่า
 หลักสูตรทั้งสองมีความสอดคล้องกันน้อย ในด้านคุณลักษณะและทัศนคติในการเป็น
 ครูประถมศึกษา นิสิตนักศึกษาปีสุดท้ายของหลักสูตรการฝึกหัดครูรับรู้ว่าคุณยังไม่มีสมรรถภาพ
 ด้านความรู้ และทักษะ เพียงพอที่จะสอนนักเรียนใหม่บรรลุจุดหมายของหลักสูตรอย่างมี
 ประสิทธิภาพ ส่วนคณาจารย์สอน พบว่า ครูสอนหลักสูตรปัจจุบันในภาคต่าง ๆ บางส่วน
 ไม่ผ่านการอบรม การจัดส่งครู เขารับการอบรมไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ส่วนครู
 ที่ผ่านการอบรมแล้วก็ยังไม่เข้าใจหลักสูตรปัจจุบันคือพอ เนื่องจากระยะเวลาการอบรม
 สั้นเกินไป ทำให้ขาดความมั่นใจในการสอน อีกทั้งยังขาดการนิเทศและติดตามผล
 จากเจ้าหน้าที่ระดับเหนือขึ้นไป ขาดการสนับสนุนและการบริการจากผู้บริหารภายในโรงเรียน
 นอกจากนี้ ครูยังไม่ได้รับการบริการด้านเอกสารหลักสูตร เทาที่ควร ไม่ว่าจะเป็น
 หนังสือเรียน หนังสืออ่านเพิ่มเติม แผนการสอน กำหนดการสอน ตลอดจนเอกสาร
 การประเมินผล พบว่าครูได้รับลาช้าและได้จำนวนไม่เพียงพอตามที่ต้องการ

ด้านครู พบว่า มีครูจำนวนไม่น้อยยังไม่ยอมรับหลักสูตรปัจจุบัน ขาดความรู้
 ความเข้าใจขั้นตอนของวิธีสอนแบบต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการสอนตามหลักสูตรปัจจุบัน ขาดเทคนิค
 การจัดทำ และการใช้สื่อการเรียนอย่างถูกวิธี ไม่เข้าใจวิธีการประเมินผล ปัญหาเหล่านี้
 ยังผลให้ครูไม่เปลี่ยนพฤติกรรมการสอน นอกจากนั้นครูต้องสอนคนเกือบทุกวิชา ทำให้
 ครูสอนไม่ได้ดีเท่าที่ควร เพราะครูไม่ถนัดทุกวิชา การกระจายอัตรากำลังในหลายห้องที่
 ก็ยังไม่เป็นตามกฎเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งเป็นผลกระทบต่อคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียน
 ที่มีครูไม่เพียงพอ และทำให้เกิดภาวะการลงทุนสูงในโรงเรียนที่มีครูเกินและยังมีครูบางส่วน
 ขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน

ด้านนักเรียน พบว่า ปัญหาแก่นักเรียนเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่ง ที่ทำให้
 คุณภาพการศึกษาต่ำ ซึ่งอาจสืบเนื่องมาจากปัญหาคุณภาพ ปัญหาทางอารมณ์ และปัญหา
 ทางด้านสติปัญญา นอกจากนั้น โรงเรียนในชนบทที่ห่างไกล มักมีปัญหาด้านการขาดเรียน
 ของนักเรียน

กล่าวได้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้ในปัจจุบัน มีปัญหาสืบเนื่องมาจากความไม่พร้อม  
ในด้าน การเตรียมการใช้หลักสูตรใหม่ การบริหารหลักสูตร ความไม่เข้าใจในหลักสูตร  
ของครูผู้สอน และความไม่พร้อมของนักเรียน

### ๓. หลักสูตรกลุ่ม เสริมสร้างประสบการณ์ชีวิต

#### จุดมุ่งหมาย

กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ว่าด้วยกระบวนการแก้ปัญหาชีวิตและสังคม  
ซึ่งกล่าวถึงปัญหาและความต้องการของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ เพื่อความดำรงอยู่ และ  
การดำเนินชีวิตที่ดี ประสบการณ์ที่จัดขึ้นในกลุ่มนี้เกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของคนไทย  
ทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ทางด้านอนามัย ประชากร การเมือง การปกครอง สังคม  
ศาสนา วัฒนธรรม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ การติดต่อสื่อสาร ฯลฯ  
(หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๒๑) โดยมีจุดมุ่งหมายดังนี้

๑. เพื่อให้ชีวิตอยู่รอด มุ่งสอนให้เด็กรู้จักรักษานามัยส่วนตน เข้าใจถึงวิธีปฏิบัติคนในหมู่พลานามัยสมบูรณ์
๒. เพื่อให้ชีวิตอยู่มีความสุข มุ่งสอนให้รู้จักปรับตัวให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม
๓. เพื่อให้มีชีวิตอยู่ได้ความสภาพแวดล้อม รักท้องถิ่น ธรรมชาติ และรู้จักเทคโนโลยีใหม่ ๆ
๔. เพื่อให้สามารถมีชีวิตอยู่ในสังคมได้ดี สอนให้ปฏิบัติคนในระเบียบวินัย รู้จักหน้าที่ สิทธิ และรู้จักเคารพกฎหมาย

#### วัตถุประสงค์ทั่วไป

วัตถุประสงค์ทั่วไปของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ ๒๕๒๐ : ๑๘๘)

๑. ให้มีความเข้าใจพื้นฐานและปฏิบัติคนได้ถูกต้อง เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยทางร่างกายและจิตใจทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม

๒. ให้ความรู้พื้นฐาน และความสามารถพอที่จะดำรงชีวิตได้
๓. ให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมที่กำลังเปลี่ยนแปลง นำความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มาใช้ เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้
๔. ให้ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ทั้งที่เป็นทางธรรมชาติ เทคโนโลยี และทางสังคม
๕. ให้ความเข้าใจ เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ เป็นประมุข
๖. ให้เข้าใจหลักการของการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยให้ตระหนักในหน้าที่ ความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามขอบเขตแห่งสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่น
๗. ให้ภาคภูมิใจในความเป็นไทย และความเป็นเอกราชของชาติ

### เนื้อหา

เนื้อหาของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมี ๒ ลักษณะ คือ

๑. เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของสังคมไทย อันเป็นมวลประสบการณ์ที่จะช่วยผู้ใหญ่เรียนดำรง และดำเนินชีวิตได้ดี ได้แก่ เนื้อหาเกี่ยวกับอนามัย สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ นิเวศน์วิทยา ประชากรศึกษา การปกครอง สิ่งแวดล้อมทางสังคม การติดต่อสื่อสาร การทำมาหากิน
๒. เนื้อหาที่เป็นเรื่องราวของปรากฏการณ์ธรรมชาติและ เทคโนโลยี ซึ่งมีอิทธิพลต่อวิถีการดำรงชีวิต ได้แก่ เรื่องของโลก จักรวาลและอวกาศ มหาสมุทร ทวีป พลังงาน และสารเคมี

### ลักษณะการ เรียบการสอน

ลักษณะการ เรียบการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เน้นให้ผู้เรียนมองเห็นปัญหา รู้จักคิดแก้ปัญหา และมุ่งเน้นในแง่ปฏิบัติโดยใช้วิธีการ และทักษะกระบวนการ วิทยาศาสตร์ในการจัดการ เรียบการสอน สอนสัมพันธ์กับกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มงานพื้นฐานอาชีพ การจัดกิจกรรมการ เรียบการสอนสามารถยืดหยุ่นเวลา เรียนได้ตามความสนใจของผู้เรียน และความเหมาะสมของเนื้อหาวิชา



ลักษณะการ เรียนการสอนดังกล่าว จะสามารถสร้างสรรคให้เด็ก เป็นผู้ที่มีความคิด มีวิจารณญาณ มีเหตุผล กระจ้อร่อนในการหาความรู้เพิ่มเติม ทำงานและรับผิดชอบร่วมกับผู้อื่นได้ กล้าแสดงออก และมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น เพราะครูสอนให้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง ให้ทำอะไรเอง ไม่เพียงแต่คำพูดเพียงเท่านั้น ( เพราะพรณ โกมลมาลย์ ๒๕๒๘ : ๓)

### การประเมินผล

การประเมินผล จะเน้นในทางปฏิบัติและนำความรู้ไปใช้ มีทั้งรายบุคคลและส่วนรวม ทั้งนี้ เพื่อจะใคร่ตรวจสอบว่า ผู้เรียนสามารถนำความรู้พื้นฐานที่ได้จากการ เรียนรู้เรื่องต่าง ๆ จากกลุ่มไปใช้แก้ปัญหาในการดำรงชีวิตได้จริงเพียงไร อาจประเมินได้หลายวิธี เช่น

๑. การสังเกตการ เปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมของผู้เรียน เป็นรายบุคคล และส่วนรวมได้ผลตามวัตถุประสงค์หรือไม่ เช่น สภาพก่อนเรียนและหลังเรียน ผู้เรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาได้ เพิ่มขึ้นมากน้อย เพียงใด

๒. การสัมภาษณ์ จะใช้กับผู้เรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ ๑ และ ๒ มาก เพื่อจะให้การประเมินผลวิชานี้ได้ผลดียิ่งขึ้น จะต้องมี การเตรียมคำถามที่รัดกุมไว้ล่วงหน้า และอาจใช้แบบบันทึกการสัมภาษณ์ร่วมด้วยก็ได้

๓. ทดผลงานภาคปฏิบัติและการนำไปใช้ มุ่งตรวจสอบลำดับขั้นของการปฏิบัติงาน และกระบวนการนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาของผู้เรียนด้วย เพราะเป็นสิ่งที่จำเป็นและช่วยให้การประเมินผลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เช่น เมื่อเรียน เรื่องการแปรงพันแล้วก็ได้ให้ผู้เรียนแสดงวิธีแปรงพันที่ถูกต้องใหญ่

๔. การทดสอบด้วยข้อเขียน เป็นการประเมินผลเพื่อตรวจสอบว่า ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนไปแล้วเพียงใด และอาจใช้ในการทบทวน หรือทบทวนบทเรียนใหม่ให้สัมพันธ์กับบทเรียนเก่าก็ได้

### ๔. ปัญหาการจัดการและการใช้หลักสูตรกลุ่มสร้าง เสริมประสบการณ์ชีวิต

แม้ว่าหลักสูตรกลุ่มสร้าง เสริมประสบการณ์ชีวิต จะมุ่งให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่นำไปสู่การคิด เป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ซึ่งให้สาระประโยชน์แก่การดำรงชีวิตจริง



ของ เด็ก แต่จุดมุ่งหมายนี้อาจจะไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะปรากฏว่าการใช้หลักสูตรกลุ่มสร้าง เสริมประสบการณ์ชีวิตยังมีปัญหาคานทาง ๆ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

ปัญหาความเข้าใจในการใช้หลักสูตรและวิธีสอน แม้ว่าหลักสูตรจะได้จัดรวมเป็นมวลประสบการณ์ เพื่อสร้าง เสริมประสบการณ์ชีวิตแก่เด็ก แต่ก็ยังมีผู้ใช้หลักสูตร หรือผู้สอนบางคน เข้าใจจากกลุ่มนี้ประกอบด้วยวิชาเฉพาะต่าง ๆ เช่น เกี่ยวกับหลักสูตร ประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๐๓ ซึ่งทำให้การสอนมุ่งกัน เนื้อหาและความจำมากกว่าการจัดประสบการณ์ที่กว้างขวางและจำเป็นต่อการดำรงชีวิต นอกจากนี้ วิธีสอนกลุ่มสร้าง เสริมประสบการณ์ชีวิต ค่อนข้างหลาย ๆ แบบ เช่น อภิปราย ทดลอง สัจจิต ฯลฯ แต่ในหลายโรงเรียนครูผู้สอนยังคงใช้การบรรยายเป็นส่วนใหญ่ โดยใช้นั่งสือเรียนกลุ่มสร้าง เสริมประสบการณ์ชีวิตของแต่ละชั้น เป็นคู่มือประกอบการสอน ซึ่งนับว่าไม่ตรงตามแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้นั่งสือเรียน

ปัญหาคานสื่อการเรียนการสอนและการใช้วิทยากรในห้องเรียน ปัญหาที่พบบ่อยคือ โรงเรียนขาดแคลนสื่อการเรียนการสอน แต่โรงเรียนที่มีสื่อการเรียนแล้ว ก็ยังพบปัญหาว่าครูมักไม่ใช้ และไม่สามารถใช้สื่อการเรียนเป็นเครื่องช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ ความความคาดหวังที่พึงไว้ คานการใช้ เพลงประกอบการเรียนพบว่า ครูผู้สอนร้องเพลงประกอบการสอนไม่ได้ ขาดเทปและม้วน เทปประกอบการสอน นอกจากนี้ ยังพบว่าโรงเรียนหลายแห่งยังไม่ได้ใช้วิทยากรในห้องเรียนให้เป็นประโยชน์ในการเรียนการสอน

ปัญหาคาน เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูบางส่วนมีความเห็นว่าเวลาน้อยเกินไป ซึ่งสืบเนื่องจากการไม่ได้วางแผนการสอนไว้ล่วงหน้า ไม่ได้คัดเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน แต่สอนทุกกิจกรรม โดยมีเจตนาที่จะให้นักเรียนมีประสบการณ์มากที่สุด จึงทำให้เวลาที่หลักสูตรกำหนดไว้น้อยเกินไป ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาและกิจกรรมที่จัดไว้ให้ นอกจากนี้ อาจมีปัญหาคานอื่น ๆ เช่น สถานที่ศึกษาค้นคว้าอยู่ไกล นักเรียนไม่มีความคล่องตัวในการปฏิบัติกิจกรรม

ในขณะที่เดียวกัน ครูบางส่วนเห็นว่าเวลามากเกินไป ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูผู้สอนไม่จัดกิจกรรมการเรียนตามแผนการสอนเสนอแนะไว้ ทำให้ขั้นตอนการสอนของครูลดน้อยลง และจากปัญหาคานดังกล่าว จึงมีครูเป็นจำนวนมากหันไปใช้วิธีการสอนแบบเดิม ทำให้เวลาที่ใช้สอนในแต่ละเรื่องจบลงในเวลาที่รวดเร็วกว่าแผนการสอนกำหนด

นอกจากนี้ การจัดเนื้อหาของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตให้มีลักษณะบูรณาการยังมีปัญหาเกี่ยวกับความเข้าใจ ความคิดซัดแย้ง และความสามารถที่จะปฏิบัติได้จริง ดังที่ สุมณ อมรวิวัฒน์ (๒๕๒๕ : ๓๒๔ - ๓๒๖) ใกล้เคียงถึงปัญหาการบูรณาการ สรุปได้ดังนี้

๑. ปัญหาเกี่ยวกับความเข้าใจ กลุ่มปฏิบัติงานร่างหลักสูตร ใฝ่พยายามที่จะจัดเนื้อหาในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตให้ผสมกลมกลืนกัน โดยเขียนเนื้อหาเป็นหน่วย และเชื่อมโยงเนื้อหาในเรื่องของชีวิตและสิ่งที่อยู่รอบตัวให้ประสานสัมพันธ์กัน เป็นเนื้อเดียว แม้กระนั้นก็ยังเข้าใจกันแพร่หลายว่า เนื้อหาในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตประกอบด้วย วิชาสุขศึกษา สังคมศึกษา และวิทยาศาสตร์ ทำให้เกิดความซัดแย้งว่า ไม่ควรรวมสามวิชานี้เข้าด้วยกัน และผู้เชี่ยวชาญแต่ละวิชาต่างก็มีความเห็นว่า เนื้อหายังขาดสาระความรู้ที่สำคัญทางวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ศิลปกรรม ฯลฯ อีกมาก ทำให้นักเรียนประถมศึกษา มีความรู้ต่ำกว่าเดิม และขาดพื้นฐานที่จะเรียนวิชาการต่อไปในระดับมัธยมศึกษา ความเข้าใจไม่ตรงกันเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรบูรณาการ ทำให้เกิดอุปสรรคในการสร้างหลักสูตรและแผนการสอน จึงจะเห็นได้จาก แผนการสอนหลายตอนเน้นวิชาความรู้ เพื่อวิชาความรู้ กรรมการบางท่านแสดงความเห็นในเรื่องนี้ว่า ทำให้เด็กไม่มีเวลาพัฒนาทักษะอย่างอื่น ๆ เช่น ทักษะในการเรียนรู้

๒. ปัญหาเกี่ยวกับความคิดซัดแย้ง ความเข้าใจไม่ตรงกันและความสับสนในเรื่องการจัดหลักสูตรให้มีลักษณะบูรณาการ ก่อให้เกิดความคิดซัดแย้งมากมาย นับตั้งแต่ผู้ปกครอง เด็ก ซึ่งไม่เข้าใจว่าบูรณาการหมายความว่าอย่างไร ทำไมจึงต้องรวมวิชาหลายวิชาเข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งอาจส่งผลให้นักเรียนขาดความรู้ความเชี่ยวชาญในวิชาต่าง ๆ ครูที่ใช้แผนการสอนต่างก็มีปัญหา เนื่องจากแผนบูรณาการยังมีได้มีการบูรณาการตามความหมายที่แท้จริง นอกจากนี้ นักวิชาการบางท่านยังมีความเห็นว่า ควรแยกวิชาวิทยาศาสตร์ออกจากกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

๓. ปัญหาเกี่ยวกับความสามารถที่จะปฏิบัติได้จริง จากรายงานการวิจัยของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง "การวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนการสอนของครู และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ที่เรียนตามหลักสูตร (ฉบับทดลอง) พ.ศ. ๒๕๒๑ และที่เรียนตามหลักสูตร พ.ศ. ๒๕๐๓" สรุปได้ว่า ครูที่ใช้หลักสูตรใหม่และครูที่ใช้หลักสูตรเก่า



มีพฤติกรรมในลักษณะเดียวกัน เป็นส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะเปรียบเทียบแยกเป็นแต่ละภูมิภาค หรือ  
สังกัดโรงเรียนก็ตาม และค่านพฤติกรรมของนักเรียนพบว่า นักเรียนที่เรียนตามหลักสูตรใหม่  
มีพฤติกรรมแตกต่างจากนักเรียนตามหลักสูตร เกาเพียง ๓ ใน ๔ พฤติกรรมเท่านั้น

ส่วนค่านการวัดและประเมินผลพบว่า มีข้อบกพร่องที่ส่วนใหญ่ เน้นความรู้มากกว่า  
การปฏิบัติ ในเรื่องนี้ได้มีการวิจารณ์อย่างกว้างขวางว่า การวัดและประเมินผลไม่สอดคล้อง  
กับหลักสูตร

ในด้านความสามารถที่จะนำหลักสูตรไปปฏิบัติจริงนี้ หลักฐานสำคัญที่ชี้ให้เห็นถึง  
ปัญหา คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียน ดังที่ปรากฏ  
ในรายงานการวิจัยต่อไปนี้

สมบูรณ์ สว่างวรชาติ (๒๕๒๐) ได้วิจัย เรื่อง ผลสัมฤทธิ์ฉบับร่างครั้งที่ ๑ -  
สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ปรากฏผลว่า นักเรียนกลุ่มทดลอง (เรียน  
หลักสูตร ๒๕๒๑) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม (เรียนหลักสูตร ๒๕๐๓)  
ทั้งในกรุงเทพฯ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ ยกเว้นในภาคเหนือ  
กลุ่มควบคุมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มทดลอง และพบว่าขนาดของโรงเรียน วุฒิ  
และประสบการณ์ในการสอนของครูมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์-  
ชีวิต

ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ และ ๓  
ที่เรียนตามหลักสูตร ประถมศึกษาฉบับทดลอง และที่เรียนตามหลักสูตร ประโยคประถมศึกษา  
พ.ศ. ๒๕๐๓ ของการวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ ปรากฏผลว่า ถ้าไม่คำนึงถึงภูมิภาคศาสตร์  
นักเรียนที่เรียนตามหลักสูตรใหม่ มีค่าเฉลี่ยในวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตสูงกว่านักเรียน  
ที่เรียนตามหลักสูตร เกา (กรมวิชาการ ๒๕๒๑)

ในปีต่อมา กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ ได้ทำการวิจัย เรื่องการประเมินผล  
สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ และปีที่ ๔ ที่เรียนตามหลักสูตร ประถม-  
ศึกษา พ.ศ. ๒๕๒๑ (ฉบับทดลอง) มีแนวโน้มที่จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเกือบทุกกลุ่ม  
ประสบการณ์ สูงกว่านักเรียนที่เรียนตามหลักสูตร ประโยคประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๐๓ อย่าง  
เชื่อถือได้ทางสถิติ ยกเว้นวิชาความรู้ทั่วไป (กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต) ที่นักเรียน



ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ของทั้งสองหลักสูตรมีผลสัมฤทธิ์ไม่แตกต่างกัน แต่ผลสัมฤทธิ์ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ที่เรียนตามหลักสูตรฉบับทดลองต่ำกว่าของนักเรียนที่เรียนตามหลักสูตรประโยคประถมศึกษา พ.ศ.๒๕๐๓ (กรมวิชาการ ๒๕๒๒)

ศิริรัตน์ กิจศิริไพศาล (๒๕๒๓) สงวน เอี่ยมอุทมะ (๒๕๒๔) และ สุนทร โภชนงค์ (๒๕๒๓) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาความคิดรวบยอดกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ปรากฏผลการวิจัยที่สอดคล้องกันว่า ผลสัมฤทธิ์ในการเรียน ความคิดรวบยอดกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ ๕๐ คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนในเมืองสูงกว่าของนักเรียนนอกเมือง และพบว่าวิธีสอนของครูโรงเรียนในเมืองดีกว่าวิธีสอนของครูในโรงเรียนนอกเมือง

ไพบุลย์ ฐูช่วย (๒๕๒๔) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องพืชและสัตว์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพัทลุง ปรากฏผลว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องพืชและสัตว์ของนักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ ร้อยละ ๖๐ และพบว่านักเรียนที่เรียนในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน และที่เรียนจากครูผู้สอนที่มีวุฒิต่างกัน จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

ใน พ.ศ.๒๕๒๓ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้จัดให้มีโครงการการประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ระดับประเทศ ปรากฏผลว่า คะแนนเฉลี่ยกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนทั่วประเทศไคร้อยละ ๔๔.๐๑ และมีนักเรียนที่มีผลคะแนนอยู่ในระดับน่าพอใจ (ได้คะแนนร้อยละ ๕๐ ขึ้นไป) เพียงร้อยละ ๓๐

๕. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุภัญญา สุจริตจิตร (๒๕๒๒) ได้วิจัยใ้ดูหาการ เรียนการสอนกลุ่มบูรณาการตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.๒๕๒๑ ของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งใช้กลุ่มครูตัวอย่างชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ สีสังกัด คือ สังกัดกรมสามัญศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด สังกัดเทศบาล และ สังกัดการศึกษาเอกชน เป็นจำนวน ๔๐๕ คน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

๑. ท่านมโนคติ ครูทุกสังกัดมีความเห็นว่า ยังมีปัญหาในเรื่องวิธีการสอนให้นักเรียนเกิดมโนคติตามแผนการสอน และการใช้มโนคติช่วยในการจัดกิจกรรม

๒. ท่านจุดประสงค์การเรียนรู้ ยังมีปัญหาในเรื่องการสอนให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ตลอดจนการตรวจสอบจุดประสงค์กับนักเรียนแต่ละคน เมื่อจบการสอน

๓. ท่านเนื้อหา ครูทุกสังกัดมีน้อย

๔. ท่านกิจกรรมการเรียนรู้การสอน ครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีปัญหามากในเรื่องการจัดการศึกษาออกสถานที่ และสภาพห้องเรียนยังไม่เหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน

๕. ท่านสื่อการเรียน ครูทุกสังกัดมีปัญหาที่ด้านสื่อการเรียนปานกลาง แต่ครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีปัญหาเกี่ยวกับความขาดแคลนวัสดุในท้องถิ่นที่จะนำมาทำสื่อการเรียน ทั้งยังขาดการสนับสนุนและช่วยเหลือในการทำหรือการใช้ ครูไม่สามารถทำสื่อการเรียนให้ทันกับการสอนทุกครั้ง รวมทั้งขาดเครื่องมือ เครื่องใช้ เกี่ยวกับการสอน เพลงประกอบการเรียน

๖. ท่านการวัดและประเมินผล ครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีปัญหาเพราะขาดความช่วยเหลือจากจังหวัดในการสร้างเครื่องมือวัดพฤติกรรมต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในแผนการสอน

อุษา ขำประยูร (๒๕๒๕) ทำวิจัยเรื่องความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๒๑ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต โดยส่งแบบสอบถามไปยังครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน ๑,๒๕๕ คน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

๑. ท่านจุดประสงค์ที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ครูมีความคิดเห็นว่าจุดประสงค์ส่วนมากสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรดี มีความชัดเจนพอควร และนักเรียนสามารถปฏิบัติได้ตามจุดประสงค์เป็นส่วนมาก นอกจากนั้นครูเห็นว่าจุดประสงค์ส่วนมากเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน และมีความเหมาะสมกับวัยและสภาพสังคมของเด็กดีมาก

๒. ท่านเนื้อหา ครูมีความเห็นว่า เนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์ มีความเหมาะสมกับวุฒิภาวะและประสบการณ์เดิมของผู้เรียนพอสมควร แต่สำหรับความเหมาะสม

กับชีวิตประจำวัน และสภาพสังคมในปัจจุบันก็ตาม นอกจากนี้ เนื้อหาที่มีความชัดเจนถูกต้อง และเป็นพื้นฐานในการ เรียนขั้นต่อไปของ เด็กได้

๓. ด้านการเรียนการสอน ครู เห็นว่ากิจกรรมที่กำหนดไว้สอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหา ความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมทั้งเหมาะสมกับวัย และความสนใจของผู้เรียน สื่อการเรียนช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจในบทเรียน แผนการสอนชัดเจน เรื่องอัตรา เวลาเรียน ครู เห็นว่ามีความเหมาะสมกับวัยและระดับชั้นพอสมควร แต่อัตราเวลาเรียน เหมาะสมกับ เนื้อหาน้อย

๔. ด้านการประเมินผล ครู เข้าใจ เครื่องมือที่ใช้วัดได้ดี และเห็นว่าเหมาะสม กับวัย สภาพสังคม และสอดคล้องกับจุดประสงค์พอสมควร แต่ครูยังมีความสับสนในวิธีใช้ แบบประเมินผล ป.๐๒/๒

๕. ด้านบริหารบริการหลักสูตร ผู้บริหารมีการติดตามผล และบริการ เอกสาร หลักสูตรพอสมควร หนังสืออ่านประกอบ เพื่อ เสริมสร้างความรู้สำหรับครูและนักเรียนมีน้อย ด้านอาคารสถานที่มีพอประมาณ แต่ของ เรียบไม่เหมาะสมและไม่สะดวกในการจัดกิจกรรม การสอน ความช่วยเหลือในการจัดกิจกรรม เมื่อครูมีปัญหาบ้าง การให้ความรู้ในการใช้ หลักสูตรใหม่มีพอประมาณ การช่วยเหลือในการจัดสื่อการเรียนและการอ่านด้วยความสะดวก ในการสอนมีพอสมควร

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (๒๕๒๔) ได้ทำการวิจัย เรื่องการศึกษา พฤติกรรมการ เรียนการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ และปีที่ ๒ โดยใช้ตัวอย่างประชากร ในโรงเรียนประถมศึกษาส่วนภูมิภาคทุกจังหวัด ที่สุ่มเลือกจากทุก เขตการศึกษา ๆ ละ ๒ จังหวัด รวม ๒๔ จังหวัด ๆ ละ ๔ โรงเรียน รวม ๙๖ โรงเรียน สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

พฤติกรรม การสอนกลุ่มสร้าง เสริมประสบการณ์ชีวิต ของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ พบว่า วิธีสอนที่ครูใช้มากที่สุดคือ ครูตั้งคำถามให้นักเรียนตอบ รองลงมาได้แก่ครูอธิบาย ครูมอบหมายงานให้นักเรียนทำ และครูให้นักเรียนหาคำบนกระดานคำ หรือมอบหมาย ให้นักเรียนคนหนึ่งชี้ให้อ่านโดยคนอื่น ๆ อ่านตาม วิธีสอนนอกจากนี้ครูใช้น้อยมาก

ส่วนพฤติกรรมการสอนกลุ่มสร้าง เสริมประสบการณ์ชีวิตของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ พบว่า วิธีสอนที่ครูใช้มากที่สุดคือ ครูมอบหมายงานให้นักเรียนทำ รองลงมาคือครูตั้งคำถามให้เด็กตอบ ครูให้นักเรียนหัดอ่านคำบนกระดานคำ นักเรียนช่วยกันนำอ่านตามจากกระดานคำโดยคนอื่น ๆ อ่านตาม และครูอธิบาย วิธีสอนนอกจากนี้ครูใช้น้อยมาก

รายงานการประชุมสัมมนาครู ศึกษานิเทศก์ และอาจารย์วิทยาลัยครูที่ใช้แผนการสอนกลุ่มสร้าง เสริมประสบการณ์ชีวิต จัดโดยศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ สรุปปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนกลุ่มสร้าง เสริมประสบการณ์ชีวิตครั้งนี้ (ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ ๒๕๒๔)

๑. ค่าย เนื้อหา ครูมีความเห็นว่า ยังมีเนื้อหาในแผนการสอนบางส่วนยากซ้ำซ้อน และไม่ต่อเนื่องกันในบางระดับชั้น เนื้อหากับ เวลาในแผนการสอนไม่สัมพันธ์กันในบางเรื่อง

๒. ผู้ทำแผนการสอนไม่ได้ผสมผสานให้เกิดบูรณาการจริง ๆ

๓. ครูเก่าขาดการอบรมมาน้อย

๔. ครูขาดวัสดุและเอกสารประกอบการสอน ทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมตามแผนการสอนได้

๕. เด็กไม่เกิดพฤติกรรมตามจุดประสงค์ของแผนการสอน

ประสงค์ เกียรติการันต์ (๒๕๒๓) ใ้วิจัยเรื่อง การศึกษาองค์ประกอบด้านตัว-นักเรียนและครู ในฐานะ เป็นตัวแยกกรณีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน กลุ่มสร้าง เสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ ๒ ในจังหวัดแพร่ ซึ่งใช้ตัวอย่างประชากรนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๒๒ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแพร่ จำนวน ๕๓๕ คน และครูผู้สอนกลุ่มสร้าง เสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๑ คน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

๑. ศักยภาพชีวิตขององค์ประกอบด้านตัวนักเรียนได้แก่ ทักษะสติในการเรียนกลุ่มสร้าง เสริมประสบการณ์ชีวิต แรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์ การเรียนชั้นอนุบาล หรือชั้น เด็กเล็ก การดูโทรทัศน์ ปัญหาทางครอบครัว การอ่านหนังสือพิมพ์ หรือหนังสืออ่านประกอบนอกเวลา



การสนับสนุนทางการ เรียนของผู้ปกครอง และระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุดซึ่งสามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนของนักเรียนในโรงเรียนทุกขนาด คือ ทักษะในการ เรียน แต่ไม่พบวาระทาง เศรษฐกิจของครอบครัว เป็นตัวพยากรณ์ที่ดี

๒. ตัวพยากรณ์ที่ดีขององค์ประกอบด้านตัวครูคือ วุฒิครู การอบรมเกี่ยวกับ หลักสูตร และการบริการสนับสนุนการสอน และพบว่าตัวพยากรณ์ที่ดีของโรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดกลาง คือ การบริการสนับสนุนการสอน ส่วนตัวพยากรณ์ที่ดีของโรงเรียน ขนาดใหญ่ คือ วุฒิครู และการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตร

๓. ตัวพยากรณ์ที่ดีขององค์ประกอบด้านตัวนักเรียนและตัวครู ซึ่งสามารถ พยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนของนักเรียนในโรงเรียนทุกขนาด คือ ทักษะในการ เรียน กลุ่มสร้าง เสริมประสบการณ์ชีวิต

ในคำนำเนื้อหาของหลักสูตร ช่าง ชูชีพ (๒๕๒๑) ได้วิเคราะห์เนื้อหาของหลักสูตร ประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๒๑ กลุ่มสร้าง เสริมประสบการณ์ชีวิต ที่สอดคล้องกับสภาพและ ความต้องการของท้องถิ่น โดยสังเขปสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูที่มีต่อ เนื้อหา หลักสูตร ประถมศึกษาที่กำลังทดลองใช้ทุกภาค คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และใน เขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาหลักสูตร ที่จะนำไปใช้ได้พื้นที่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ และ ๒ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และภาคกลาง ได้แก่ เรื่อง โรงเรียนของเรา ในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และภาคกลาง ได้แก่ เรื่อง ชีวิตในบ้าน สำหรับเรื่องอื่น ๆ นอกจากเรื่องดังกล่าวแล้วต้องปรับปรุงเสียก่อน จึงจะใช้ได้ในแต่ละภาค

ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ และ ๔ เนื้อหาหลักสูตรที่ใช้ได้ในภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคกลาง ได้แก่ เรื่อง ชุมชนของเรา นอกจากนั้นต้องนำไปปรับปรุงก่อน จึงจะใช้ได้ในแต่ละภาค

สำหรับกรุงเทพมหานคร ไม่มี เนื้อหาใดในกลุ่มวิชานี้เหมาะสมที่จะ เอาไปใช้ได้ทันที

ประพันธ์ พรหมณี (๒๕๒๖) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับ เนื้อหาหลักสูตร ประถมศึกษาที่เหมาะสมกับสภาพและความต้องการ ของท้องถิ่นในจังหวัดสงขลา

โดยสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียน นักวิชาการ คณะกรรมการ—  
 การประถมศึกษา และผู้ประกอบการอาชีพต่าง ๆ จำนวนทั้งสิ้น ๔๔๔ คน พบว่า เนื้อหากลุ่ม  
 สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตที่มีความจำเป็นมากที่สุด ได้แก่ เรื่อง ความสะอาดของร่างกาย  
 เสื้อผ้า เครื่องใช้ และบ้าน การเลือกซื้ออาหารที่มีประโยชน์ การนอน การเก็บรักษา  
 และการปรุงอาหาร การกินอาหารที่ถูกสุขลักษณะ การสร้างสุขนิสัย การออกกำลังกายและ  
 การพักผ่อน การใช้ยาสามัญประจำบ้านและการปฐมพยาบาล การใช้ส้วมที่ถูกสุขลักษณะ  
 การป้องกันโรคติดต่อ การรู้จักใช้น้ำสะอาด การรู้จักและการแก้ปัญหาการดื่มการใช้  
 ปัญหาความคองการ ของชุมชนและของจังหวัด การป้องกันรักษาความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน  
 การทำนา การทำสวน ยางพารา การรวมกลุ่มอาชีพ และการสหกรณ์ การผลิตการใช้  
 ใยอินทรีย์และใยหมัก

วาสนา มหาสวัสดิ์ (๒๕๒๓) ได้ศึกษาปัญหาและความต้องการสื่อการสอน  
 วิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ และ ๖ ตามหลักสูตร พ.ศ. ๒๕๒๑  
 ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร โดย  
 สอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕  
 และ ๖ ประจำปีการศึกษา ๒๕๒๒ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา  
 กรุงเทพมหานคร จำนวน ๒๔๑ คน ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้ผลิตสื่อการสอนโดยยึดแผนการสอน  
 วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม และคำนึงถึงสติปัญญาและความสามารถของผู้เรียน วัตถุประสงค์ใช้  
 ในการผลิต ครูสะสมจากภาพโฆษณา และปฏิทินต่าง ๆ มากที่สุด

วิธีที่ครูปฏิบัติในการใช้สื่อการสอน ครูส่วนใหญ่เตรียมสื่อการสอนพร้อมทั้งทดลองใช้  
 และให้นักเรียนมีส่วนร่วมในค่าใช้จ่ายสื่อการสอน

สื่อการสอนประเภทวัสดุและวัสดุพิมพ์ที่ครูใช้มากที่สุดในการสอนทั้ง ๑๒ หน่วย  
 คือ กระดาษคำ ซอเล็ก และของจริง ในหน่วยที่ ๑-๑๑ ครูใช้หนังสือเรียนมากที่สุด และ  
 หน่วยที่ ๑๒ เรื่องชาวเหตุการณ์และวันสำคัญ ครูใช้หนังสือพิมพ์และวารสารมากที่สุด ส่วน  
 สื่อการสอนประเภทกิจกรรมและวิธีการที่ครูใช้มากที่สุดคือ การแสดงบทบาทสมมติ

ปัญหาและอุปสรรคของครูในการใช้สื่อการสอนคือ ครูไม่มีเวลาผลิตสื่อการสอน  
 เพราะมีชั่วโมงการสอนมาก ห้องสมุดขาดหนังสือที่จะให้นักเรียนค้นคว้า และชั้นเรียนมี

จำนวนนักเรียนมากเกินไป ครูต้องการให้สำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร จัดสื่อการสอนที่โรงเรียนผลิตเองไม่ได้ให้แก่โรงเรียนต่าง ๆ และต้องการให้ผู้บริหารโรงเรียนเห็นคุณค่าและสนับสนุนการใช้สื่อการสอน ให้มีการจัดงบประมาณเพื่อให้จัดหาสื่อการสอนโดยเฉพาะ



ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย